

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 99. Vtrum in Deo detur vna essentia, tres Personæ, & tres proprietates personales, quatuor relationes, quinque notiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

vt procedat modo naturali, non autem modo voluntatis; sed Verbum, cum procedat per intellectum, procedit modo naturali, Spiritus Sanctus cum procedat per voluntatem, procedit modo voluntatis; ergo &c. Addit Durandus in 1. dist. 4. quæst. 1. illud, quod procedit ab vno tantum per se sufficiente, procedere modo naturæ; illud, quod procedit à pluribus, quorum vnumquodque per se esset sufficiens procedere modo voluntatis, quia proprium voluntatis est artemperare concursum; sed Verbum procedit ab vno sufficiente, Spiritus Sanctus à duobus, hoc est à Patre, & Filio; ergo &c.

48. Septima ratio Scoti est, processionem Filij, & Spiritus Sanctus primo differre se ipsis per hoc, quod altera sit generatio, altera non sit generatio, adeoque non esse quærendam aliam rationem.

49. Octava ratio Caietani 1. parte quæstione 27. artic. 4. & Ferrariens. 4. contra Gentes, cap. 11. est. Verbum est Filius, quia ex vi processionis accipit naturam diuinam, adeoque procedit in similitudinem naturæ; Spiritus Sanctus non est Filius, quia licet accipiat naturam diuinam, non accipit illam ex vi processionis, sed quasi concomitanter. Explicatur. Intellectio, & amor virtualiter in Deo distinguuntur: & quia intellectio est primum prædicatum amor est secundum prædicatum supponens intellectioem, (nihil enim volitum, quin præcognitum), natura autem consistere debet in primo prædicato, ideò intellectio est formaliter natura Dei, amor non est formaliter natura, sed est proprietates consequens naturam; sed Verbum cum procedat per intellectioem, adeoque habet naturam, amorem autem accipit concomitanter, quia est realiter idem cum intellectioem: Spiritus Sanctus cum procedat per voluntatem, ex vi processionis accipit esse amorem, adeoque non accipit naturam, sed proprietatem, intellectioem autem, seu naturam accipit concomitanter; ergo &c.

50. Omnes istæ rationes, excepta vltima, afferunt aliquod verum discrimen inter Verbum, & Spiritum Sanctum, adeoque possunt trahi in bonum sensum. At vltima cum supponat distinctionem virtuales intrinsecam inter intellectioem, & amorem essentialem, quam reiecit supra quæst. 22. fundatur in falso. Adde difficile esse, quod Spiritus Sanctus ex vi processionis non accipiat per se naturam diuinam, sed illam accipiat quasi concomitanter, & per accidens. Deus enim, cum producat Spiritum Sanctum ex amore, per se illi communicat summum bonum, hoc est ipsam Deitatem. Videri possunt Vasquez 1. parte disp. 113. cap. 3. 4. 5. & 6. & P. Antonius Perez disp. 3. de Trinit. cap. 1.

51. Ad 1. distinguo maiorem: generatio communis, prout opponitur corruptioni, definitur *mutatio ex non subiecto in subiectum*, con-

cedo; generatio propria viuientium, nego maiorem; & distinguo consequens; ergo Filius non generatur generatione communi, concedo; generatione propria viuientium, nego consequentiam. Generatio communis est species mutationis. Nam mutatio ab Aristotele 5. physic. text. 7. diuiditur in generationem, quæ est *mutatio à non subiecto in subiectum*; corruptionem, quæ est *mutatio à subiecto in non subiectum*; & motum, qui est *mutatio à subiecto in subiectum*. Hæc generatio proculdubio non conuenit Filio Dei, qui est omnino immutabilis, sicut Pater. At præter generationem communem datur generatio propria viuientium, quæ abstrahit à mutatione; & hæc conuenit Filio Dei, vt ostensum est. Videri potest S. Thomas 1. parte quæst. 27. art. 2. in corpore.

52. Ad 2. Iam allata est ratio, quare Spiritus Sanctus non sit Filius, & non generetur.

53. Ad 3. Ostensum est num. 13. ad imaginem non sufficere, quod vtunque procedat vt similis, sed requiri, vt procedat per actionem assimilatiuam; sed Spiritus Sanctus licet procedat vt similis producenti, non procedit per actionem assimilatiuam; ergo non est propriè imago.

QVAESTIO XCIX.

Vtrum in Deo detur vna essentia, tres Personæ, & tres proprietates personales, quatuor relationes, & quinque notiones.

S. Th. q. 28. 29.

1. **P**rimò videtur, quod cum loquimur de Deo, non debeamus vti nominibus essentia, hypostasis, substantia, Persona, proprietatis, relationis, & notionis; tum quia hæc nomina non inueniuntur in Scripturis; tum quia sunt exotica, & parum apta ad explicanda mysteria fidei.

2. Secundò Persona, vt docet Laurentius Valla l. 6. Elegantiarum, cap. 34. significat non substantiam, sed qualitatem, ideoque dicimus aliquem gerere personam Regis; sed in Deo nullæ dantur qualitates, sed sola substantia; ergo non dantur Personæ.

3. Tertiò Persona definitur à Boetio lib. de duabus naturis, *rationalis naturæ indiuidua substantia*, adeoque nihil aliud est, quam indiuiduum naturæ rationalis; sed hic numero Deus est indiuiduum naturæ diuinæ; ergo hic numero Deus est formaliter Persona; sed tres Personæ sunt hic numero Deus; ergo sunt vna numero Persona diuina.

4. Quartò sicut Pater, qui generat, est prima Persona, & Filius, qui generatur, est secunda Persona, sic, Spirator, qui spirat, est tertia Persona, & Spiritus Sanctus, qui spiratur,

tur, est quarta Persona, adeoque Personæ sunt quatuor.

5. Quinto relationes videntur esse plures, quam quatuor. Nam tres Personæ sunt æquales, similes, & coexistentes; sed non nisi per relationem realem æqualitatis &c. ergo &c.

6. Sexto videtur, quod notiones non sint solum quinque, quatuor nimirum relationes, & innateibilitas propria Patris. Nam sicut innateibilitas ponitur ut notio Patris, sic inspirabilitas debet poni ut notio filij; ergo notiones sunt sex.

7. Respondeo, quod ex Aristotele 5. Metaphys. in fine, substantia dicitur dupliciter. Primo substantia dicitur *ipsum ultimum subiectum*, hoc est individuum, quod non dicitur de alio, & quod cum quodquid sit, etiam separabile fuerit. In hoc sensu substantiæ sunt Petrus, Bucephalus, & omnia individua habentia naturam substantialem completam. Secundo substantia dicitur *forma*, & *species*, hoc est natura substantialiter completa constituens individuum in sua specie: e.g. humanitas est substantia Petri, & aliorum hominum singularium, quia per humanitatem constituuntur in specie hominis. Substantia primo modo dicta ab Aristotele in prædicamentis vocatur prima substantia; à Porphyrio dicitur individuum; à Patribus, Theologis, ac Philosophis latinis vocatur suppositum, & substantia; à Patribus Græcis vocatur Hypostasis. Substantia secundo modo dicta à Patribus Græcis vocatur *usia*, & *physis*, à Latinis vocatur *essentia*, & *natura*. Aduertunt autem communiter Sancti Patres Græci, nimirum Basilius Epistola 43. Gregorius Nissenus in libro de differentia essentia, & hypostasis, Damascenus lib. 3. de fide, cap. 3. Cyrillus Alexandrinus lib. 1. de Trinitate, Iustinus de recta fidei confessione, & Theodoretus in lib. contra Sabellium, quod *usia*, siue *essentia* differt ab *Hypostasi*, sicut vniuersale à singulari, & sicut commune à proprio, puta sicut homo, & humanitas à Petro, ita ut hypostasis dicat aliquid proprium vnus tantum, quod non possit esse commune pluribus; *essentia* ex se non dicat aliquid proprium.

8. Hoc posito, dicendum primo: in Deo substantia simpliciter, & secundo modo dicta siue *essentia*, & *natura*, est vna tantum, non solum specie, sed numero, ac non potest simpliciter dici, quod in Deo sint plures substantiæ, siue *essentia*, & *natura*.

9. Probat: nam sicut *essentia*, & *natura* hominis est *humanitas*, per quam constituitur homo, sic *essentia*, & *natura* Dei est *deitas*, per quam constituitur Deus; sed *deitas* est non solum vna specie, sed numero, ut ostensum est quæst. 19. ergo &c. Licet verò nomen *usia*, & *substantia* ex prima impositione sit indifferens ad significandam substantiam tum primo, tum secundo modo dictam, tamen de facto ex vsu Patrum contractum est

ad significandam solam substantiam secundo modo dictam, ideoque cum loquimur de Deo, dici debet, quod substantia est vna tantum, quia est vna solum natura. iam ut dicit Epiph. Hæres. 73. *Diuina essentia nomen nudo modo in veteri, & nouo testamento non habetur, sensus autem vbique habetur*. Nam ad Romanos 1. dicitur: *Sempiterna virtus eius, & diuinitas*; Ad Philipenses 1. *cum in forma Dei esset*; 2. Petri 1. *diuina consortes natura*; sed nomine *essentia* significamus diuinitatem, seu deitatem, formam Dei, ac diuinam naturam; ergo &c. Ideo hoc nomine passim vtuntur Patres.

10. Dicendum secundo: in Deo dantur tria supposita, & tres Hypostases, seu substantiæ. Probat: nam ut colligitur ex Boetio lib. de duabus naturis, suppositum, siue Hypostasis est *natura completa individua substantia*; & quia substantia est *eius per se subsistens*, ita ut non sit in alio, tanquam in subiecto, vel in toto digniori, ut docet S. Thomas 3. parte quæst. 2. art. 2. ad 3. individuum ex Porphyrio cap. 3. est quod de vno tantum predicatur, & ex Sancto Thoma, quod est *indistinctum in se, & à quolibet alio distinctum*, coniungendo hæc omnia, suppositum, siue hypostasis describi potest: *Eius primo per se subsistens, ita ut non sit in alio, tanquam in subiecto, vel in toto digniori, habens naturam completam, non predicabile de pluribus, indistinctum in se, seu per se vnum, & aliqua proprietate distinctum à quolibet alio subsistente, etiam eiusdem naturæ*; sed in Deo dantur tres per se subsistentes &c. nimirum Pater, Filius, & Spiritus Sanctus; ergo &c. Nomen hypostaseos ad significandum suppositum diuinum habetur ad Hebræos 1. siquidem de Filio Dei dicitur, *cum sit splendor gloriæ, & figura substantia eius*, Græcè hypostaseos. Licet autem aliqui nomine hypostaseos intellexerint *essentiam*, ut videtur exponere Epiph. hæresi 69. tamen ut docet Bellarminus l. 2. de Christo cap. 4. rectius alij interpretantur Personam paternam, ut Chrysostomus, Theodoretus, Theophilactus, & Oecumen. in commentario eius loci, nec non Basilius Epistola 43. & Gregorius Nissenus lib. de differentia essentia, & hypostasis. Quia tamen nomen hypostaseos potest etiam trahi ad significandam *essentiam*, ideo multis præsertim latinis suspecta fuit loquutio, qua dicebantur in Deo dari tres Hypostases, quasi ponerentur tres *essentia*, ut patet ex Hieronymo in duabus Epistolis ad Damasum de Hypostasibus, & ex Nazianzeno Oratione de laudibus Athanasij. Verum ille modus loquendi vsurpatus à pluribus Patribus Græcis, deinde vsu totius Ecclesiæ fuit receptus, atque ut refert Nazianzenus citata oratione prope finem, Athanasius ostendit idem significare Græcos, cum dicunt in Deo dari tres hypostases, ac Latini, cum dicunt dari tres Personas.

11. Dicendum tertio: dantur in Deo tres Personæ. Probat: nam Persona nihil aliud est, quam suppositum habens naturam ratio-

nalem completa in, ideoque definitur à Boetio lib. de duabus naturis: *Rationalis natura indiuidua substantia*. Quia enim in Tragædijs qui representabant homines in dignitate constitutos vocabantur Personæ, & est magna dignitas suppositi, vt habeat naturam rationalem, ideo nomen Personæ translatum est ad significanda supposita naturæ rationalis, ad exprimendam eorum dignitatem, vt docet S. Thomas 1. parte quæst. 39. art. 3. ad 2. Sed tria supposita diuina habent hanc summam dignitatem, vt subsistant in natura diuina, quæ est maximè rationalis; ergo &c. Quia licet nomen Personæ diuinæ non inueniatur in Scripturis, tamen inuenitur sensus, ideo Patres vsi sunt hoc nomine, eoque deinde sequuta est tota Ecclesia, etiam in Concilijs generalibus.

12. Dicendum quartò: in Deo dantur tres suppositalitates, ac tres proprietates Hypostatice, seu Personales, Paternitas nimirum, Filiatio, & Spiratio passiuæ. Probatur: nam suppositalitates, personalitates, ac proprietates personales sunt, per quas supposita, & Personæ alicuius naturæ constituuntur, ac distinguuntur ab omnibus alijs suppositis, ac Personis, etiam eiusdem naturæ; sed Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus constituuntur, & inter se distinguuntur per paternitatem, filiationem, & spirationem passiuam; ergo &c.

13. Dicendum quintò: dantur in Deo quatuor origines, & quatuor relationes reales. Probatur: nam non potest dari generans, & genitum, spirans, & spiratum, quin detur generatio actiua, qua generans generat, & generatio passiuæ, qua genitum generatur; spiratio actiua, qua spirans spirat, & spiratio passiuæ, qua spiratum spiratur. Rursus in actione, & passione fundantur relationes reales, & idcirco vnum genus relationum realium ab Aristotele assignatur earum, quæ fundantur in actione, & passione; ergo Pater generans Filium refertur ad illum per relationem realem paternitatis; Filius genitus refertur ad Patrem per relationem filiationis; Pater, & Filius referuntur ad Spiritum Sanctum per relationem spiratoris; Spiritus Sanctus refertur ad Patrem, & Filium per relationem spirati. Ex his quatuor relationibus paternitas, filiatio, & spiratio passiuæ distinguuntur realiter ad inuicem; spiratio actiua distinguitur realiter à sola spiratione passiuæ opposita, sed realiter identificatur cum filiatione, & paternitate, ideoque relationes realiter distinctæ sunt solum tres. Rursus ex his quatuor relationibus tres sunt propriae vnus tantum Personæ, quarta, hoc est spiratio actiua est communis duarum. Idem dic de originibus.

14. Dicendum sextò: dantur in Deo quinque notiones. Probatur: nam notiones sunt rationes obiectiuæ, per quas Personæ cognoscuntur vt inter se distinctæ; sed Personæ sicut distinguuntur per oppositas relationes, ita co-

gnoscuntur vt inter se distinctæ per oppositas relationes, quæ sunt quatuor; ergo quatuor relationes sunt notiones. Ex his notionibus paternitas, filiatio, & spiratio passiuæ sunt notiones propriae singularum Personarum; spiratio actiua est notio communis duarum Personarum, hoc est Patris, & Filij.

15. Iam quia Pater cognoscitur vt distinctus ab alijs Personis non solum per notionem affirmatiuam Patris, sed etiam per notionem negatiuam ingeniiti, & innascibilis, seu per hoc, quod sit Persona non procedens ab alijs; hæc autem notio est valde obuia, & ex nostro modo concipiendi importat magnam dignitatem; siquidem ex ea oritur, vt Pater concipiatur tanquam prima Persona, & primus fons, & origo aliarum Personarum; ideo ponitur etiam quinta notio ingeniiti, siue innascibilis. Patri igitur conueniunt tres notiones, duæ propriae, nimirum paternitas, & innascibilitas, tertia communis Filio, hoc est spiratio actiua. Filio conueniunt duæ notiones, nimirum filiatio propria, & spiratio actiua communis Patri. Spiritui Sancto conuenit vna solum notio, nimirum spiratio passiuæ. Quinam Patres vsi sint nominibus proprietatis, relationis, & originis, ac notionis, licet in Scripturis non inueniantur, videri potest apud Bellarminum l. 2. de Christo cap. 5.

16. Ad 1. Licet aliqua ex dictis nominibus non inueniantur in Scriptura quoad vocem, tamen inueniuntur quoad sensum, & quoad nomina æquiualentia. Si autem cum de Deo loquimur, deberemus vt solum nominibus, quæ inueniuntur in Scripturis quoad ipsas voces, sequeretur, quod de Deo non possemus loqui, nisi in ea lingua, in qua Scripturæ primo sunt traditæ, vt arguit S. Thomas quæstione 29. art. 3. ad 1. Quod talia nomina sint exotica, & non vsitata, est falsum, siquidem vt docet Bellarminus l. 2. de Christo, cap. 4. plurimis sæculis fuerunt in vsu Patrum, & totius Ecclesiæ. Falsum etiam est, quod sint obscura, & inepta ad explicanda mysteria fidei, vt patuit in Corpore.

17. Ad 2. Licet nomen Personæ aliquando significet qualitatem, & accidens, tamen vt ostendit Bellarminus l. 2. de Christo cap. 5. sæpè etiam apud Authores profanos, significat substantias indiuiduas naturæ rationalis. Tullius enim de inuentione, & de Partitionibus oratorij sæpè dicit alia esse rerum, alia Personarum attributa, adeoque nomine Personarum intelligit indiuidua naturæ humanæ. In eodem sensu loquuntur plures alij auctores latini, ideoque Laurentius Valla dicens non posse significare substantiam, malè gessit Personam etiam Grammatici: dum addidit in Deo significare qualitatem, malè gessit Personam Theologi, siquidem in Deo nulla datur qualitas: si nomine qualitatis intellexit attributa Sapientiæ, Potentiæ, Bonitatis, quæ concipiuntur vt qualitates, cum hæc attributa

ta distinguantur sola ratione, sequitur, quod in Deo Personæ distinguantur non realiter, sed ratione, adeoque egregiè gessit Personam Hæretici Sabelliani.

18. Ad 3. & 4. Deitas licet sit individua, hoc est hæc numero, tamen formaliter secundum se præcisè non est individuum, hoc est suppositum; siquidem de ratione suppositi, seu Personæ est, ut non sit communis, & prædicabilis de pluribus; Deitas autem, & *hic Deus*, est communis, & vniuersalis constitutiue, ac prædicabilis de tribus Personis. Ex eadem ratione spiratio actiua, & hic numero Spirator non est formaliter suppositum, & Persona, quia prædicatur de duabus Personis, de Patre nimirum, & Filio.

19. Ad 5. concedo maiorem, & nego minorem, ac dico cum S. Thoma 1. parte q. 42. art. 1. ad 4. Caietano in Comment. ac Vasquez disp. 166. cap. 3. contra Scotum, & alios, quod Personæ diuinæ sunt æquales, ac similes per relationem non realem, sed rationis. Secundò dici potest, quod si relationes æqualitatis, coexistentiæ, & similitudinis sunt reales, sunt indistinctæ à relationibus paternitatis, filiationis &c. ac proindè semper stat, quod in Deo dentur solum quatuor relationes. Sed vix de hoc potest fieri alia quæstio, quam de nomine.

20. Ad 6. Ad notionem requiritur, ut sit prædicatum distinctiuum Personarum, & ex modo significandi importans dignitatem: siquidem Persona est nomen significans dignitatem; sed hoc, quod est *Patrem esse Personam Diuinam à nullo procedentem* est prædicatum ex modo significandi importans magnam dignitatem; at hoc quod est *Filium esse Personam non spiratam*, hoc est non procedentem per amorem, non importat dignitatem; ergo &c.

QVÆSTIO C.

Virum essentia diuina distinguatur à relationibus distinctione sufficiente ad verificanda prædicata contradictoria?

S. Th. qu. 28. art. 2.

1. Videtur, quod non, primò, quia Pater c. gr. constaret ex diuinitate, & paternitate aliquo modo distinctis obiectiue, adeoque non esset omninò simplex obiectiue.

2. Secundò eatenus talis distinctio esset necessaria, quatenus de essentia, & relationibus verificarentur prædicata contradictoria, patè quod essentia communicetur Filio, & cum Filio identificetur, paternitas non communicetur, & non identificetur cum Filio; sed hæc, & alia, quæ afferuntur, verè non sunt contradictoria; ergo &c. Probatum mi-

nor; communicari, & identificari vno genere communicationis, & identitatis, non communicari, & non identificari alio genere communicationis, & identitatis, non sunt prædicata contradictoria, cum non sint affirmatio, & negatio eiusdem; sed tum essentia, tum paternitas communicatur, & identificatur cum Filio communicatione, & identificatione reali, qua Pater, & Filius sunt idem Deus; neque essentia, neque Paternitas communicatur Filio, & identificatur alia communicatione, & identificatione chimerica, qua Pater, & Filius sint eadem Persona; ergo de essentia, & relatione non verificantur vlla prædicata contradictoria.

3. Tertio est primum principium, quod prædicata contradictoria verificari non possunt de eodem realiter; ergo si de essentia, & relationibus verificantur contradictoria, essentia distinguitur realiter à relationibus, quod est hæreticum.

4. Quarto oppositio contradictoria est prima, & maxima oppositionum, & maior etiam oppositione relatiua, ut colligitur ex Aristotele 10. Metaph. text. 15. & sequent. sed oppositio relatiua etiam in diuinis dari non potest sine distinctione reali; ergo neque oppositio contradictoria dari potest sine distinctione reali; ergo si essentia communicatur, paternitas non communicatur, adeoque de ipsis verificantur prædicata contradictoria, essentia, & relatio realiter distinguuntur.

5. Quintò ista duo principia, quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se; quæ sunt eadem inter se, distinguuntur ab eodem tertio, sunt naturaliter euidencia, & per primum regulantur syllogismi præsertim expositoriij affirmatiui, per secundum regulantur negatiui; sed vtrumque falsificatur, non admissa distinctione reali inter essentiam, & relationes; ergo &c. Probatum minor: nam Pater, & Filius identificantur realiter eidem numero tertio, hoc est eidem numero essentia, & tamen non identificantur realiter inter se, ideoque falsificatur hic syllogismus expositorius ex terminis singularibus: *Hæc essentia est hic Pater; Filius est hæc essentia; ergo Filius est hic Pater*: Nam præmissæ sunt veræ, & conclusio est falsa. Rursus Pater, & essentia sunt idem realiter inter se, & tamen non distinguuntur realiter ad eodem tertio, hoc est à Filio, ideoque falsificatur hic syllogismus negatiuus: *hic Pater non est hic Filius; hæc essentia est hic Pater; ergo hæc essentia non est hic Filius*.

6. Sextò est principium naturaliter euidens, quod prædicata contradictoria non possunt verificari de eodem omninò; sed nulla distinctio non realis inter essentiam, & relationes sufficit ad hoc, ut prædicata contradictoria non verificentur de eodem omninò; ergo nulla distinctio non realis inter essentiam, & relationem sufficit ad saluandum, quod non falsificatur principium naturaliter euidens. Probatum minor: nam de diuina essen-

tia